

den Indrømmelse, at jeg ogsaa har gjort den Erfaring, at den offentlige Undervisning, som den almindelig ydes Vandalmuens Børn, undertiden kan have en sløvende Indflydelse paa mange af disse, der gjør det tvivlsomt, hvorvidt den virkelig i den Grad bidrager til at uddanne dem til dygtige Statsborgere, at der deri kan findes en Erstatning for de Offere af Tid og Penge, der paa forskjellig Maade anvendes paa dem. Jeg maa ligeledes indrømme, at jo skarperne Lvangsbestemmelserne ere, desto lettere ster det, at Forældre saavel som Børn lidet paafjønne den Undervisning, som saaledes paanødes dem, og at det derved bliver dobbelt vanskeligt at vække den Lærelyst hos Børn, som er den nødvendige Betingelse baade i Hjemmet og i Skolen for, at Undervisningen kan bære heldige Frugter. Det forekommer mig endvidere, at der ved Bestemmelsen af den Skoletid, som Børnene skulle benytte, ikke er taget fuldt tilstrækkeligt Hensyn til de Krav, som det praktiske Liv stiller, da Skolen jo ikke skal medvirke til at besolke Fattighusene. Det er, forekommer det mig, fuldt berettiget at fordrø, at en fattig Arbeidsmands Barn skal kunne sættes i Stand til at yde sit Bidrag til sin Familjes Underhold, en ofte talrig Familjes, som Manden med sine Hænders Gjerning trods al anvendt Umage ikke formaar at underholde; men det er endnu vigtigere, at Børnene fra deres tidligste Ungdom vænnes til Arbeide og nyttig Gjerning, idet mange af dem, der i deres Hjem ikke have haant noget godt Exempel og nogen Veiledning af støtte sig til, og som, fordi de have dorstet deres Tid bort i Skolen, ikke have kunnet modtage nogen fast Tjeneste, naar de have naaet Konfirmationsalderen, ere ude af Stand til at ernære sig selv. Alt dette kan jeg indrømme; men om man ogsaa kunde mene, at Skolevæsenets hidtidige Ordning, ligesom al anden menneskelig Ordning, har sine Brøst og Mangel, saa tror jeg dog, at jeg med Frie kan opfordre min ærede Modpart til nærmere at tænke over, om ikke det efter min Mening særdeles tilfredsstillende Standpunkt, hvorpaa Almuebefolkningen staar i Danmark, skuldes den Ordning af vort Skolevæsen, som vi fik i 1814. (Stemme v: Nei!) Ja, de Herrer, der benægte det, vil jeg dog anmode om at foretage en grundig Sammenligning mellem Almuens Standpunkt i Danmark her i Landet og i de øvrige europæiske Stater. Navnlig tror jeg, at, for saa vidt de Herrer specielt ville anstille en Sammenligning mellem de Lande, hvor den offentlige Undervisning er en Statssag, og dem, hvor det er en frivillig Sag, det da vil gaa op for dem, at der trods alle de Mangel og Brøst, der klæbe ved Undervisningen, og som jeg i Forening med de Herrer vil gjøre Alt, hvad der staar i vor Magt, for at rette, dog er udrettet saa overordentlig Meget, at det fortjener vor offentlige Anerkjendelse og Tak. Jeg mener med

andre Ord, mine Herrer, at uagtet jeg kan være enig med dem i de Mangel, der findes ved den offentlige Undervisning, og som jeg vil gjøre opmærksom paa, aldrig fuldstændig ville kunne fjernes, da enhver menneskelig Ting jo har sine Brøst og Mangel, saa troer jeg dog, at den eneste heldige Ve, ad hvilken vi kunne opnaa nogen virkelig Forbedring i vor offentlige Undervisning, er ved at bygge fort paa det Givne i den Retning, de Herrer ønske, men ikke ved at kaste det Givne bort. Jeg mener, at den hidtil bestaaende Ordning af vort Skolevæsen skal være det Grundlag, hvorpaa vi skulle bygge, og at vi ved at reformere samme i den Retning, som de Herrer ønske, ogsaa skulle kunne afhjælpe en Del af de væsentligste Mangler, der findes ved denne Ordning. Idet jeg selv er fuldt gjenemtrængt af Overbevisningen om Rigtigheden af disse Anskuelser, kan jeg, naar det nu er foreslaaet at henvise Sagen til et Udvalg, ikke Andet end opfordre de ærede Herrer, som maatte blive valgte til Udvalget, til med al mulig Smødefommen og et ubildet Blik for de to Parters Anskuelser at prøve, om man ikke ad den Ve kunde opnaa en tilfredsstillende Ordning af denne vigtige Sag; thi at blive ved at skyde Sagen ud paa samme Tid, som man fra alle Sider erkjender dens store Vigtighed, kan jeg paa ingen Maade finde forsvareligt, og jeg mener, at Folkethinget har dog ikke forløstet sig saaledes ved det Arbeide, det hidtil har udrettet i denne Session, at det ikke, om vi ogsaa ere rykkede lidt hen i Sessionen, kunde tage dette Arbeide under alvorlig Behandling.

Brig. Jeg er ganske enig med de to ærede sidste Talere i at beklage den Stilling, som rimeligvis fra Flertallet i denne Sal vil blive indtaget i denne Sag. Det er af et æret Medlem sagt, at man aldeles ikke skulde gaa ind paa denne første Behandling, fordi der var saa stærke Modsatninger i Forsamlingen mellem de Grundsyn, som man har paa dette Forhold; men til samme Tid erklærede han, at man skulde nedsette et Udvalg for der nærmere at drøfte Forslaget. Jeg maa tro, at denne sidste Del af hans Forslag ikke vil blive synderlig gennemført, thi var det virkelig Mening, at behandle denne Sag ordentlig i et Udvalg, maatte det være ønskeligt, at de forskjellige Meninger kom frem i Forveien, saa at Udvalget i den Henseende havde noget Bestemt at bygge paa, noget Bestemt at holde sig til. Jeg kan derfor ikke tro Andet, end at den egentlige Mening dermed er at begrave denne Sag i et Udvalg, saa at man ikke mere hører Noget til den, eller at det i det Høieste gaar som forrige Gang, da man opnaaede at faae en Betænkning, som i Grunden ikke sagde Noget, i det Flertallet forenede sig om visse Indstillinger, om hvilke det erklærede, at man ikke vare enig i alle Punkter, uden dog nærmere at oplyse, hvilke Punkter Uenig-